

УДК 331.556.4(4-6ЄС):314.114

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.202.166-172>**Кудирко Л.П.**

кандидат економічних наук

Державний торговельно- економічний університет

Kudyrko Liudmyla

PhD in Economic Sc.

State University of Trade and Economics

<https://orcid.org/0000-0002-9089-7223>**Ущапівська А.М.**

Державний торговельно- економічний університет

Ushchapivska Anastasia

State University of Trade and Economics

<https://orcid.org/0009-0005-2786-2086>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Метою статті є виявлення сучасних тенденцій розвитку міграційних процесів у країнах ЄС, аналіз основних факторів, що впливають на масштаби та характер міграції. Для дослідження використано комплекс методів, зокрема: статистичний та компаративний аналіз, системний підхід. Результати дослідження засвідчили про істотні зміни у період 2010–2025 рр. стосовно перебігу міграційних процесів в ЄС. Виявлено, що основними факторами впливу стали збройні конфлікти, економічна нерівність, демографічні проблеми, а також запит на іноземну робочу силу в окремих секторах економіки. Аналіз показав, що ЄС, зіткнувшись із масштабними викликами, активізував зусилля щодо реформи міграційної та притулкової політики.

Теоретична значимість дослідження полягає в ідентифікації ключових трендів трансформації європейського міграційного простору, розкритті моделі взаємодії між наднаціональними та національними рівнями управління міграційними процесами. Практичне значення полягає в можливості використання результатів дослідження для оптимізації національних стратегій управління міграцією.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі довгострокових соціально-економічних наслідків масової міграції для приймаючих країн, а також оцінці потенціалу використання цифрових платформ і штучного інтелекту в управлінні міграційними процесами.

Ключові слова: міграція, ЄС, біженці, трудова міграція, інтеграція, міграційна політика, демографічні виклики.

CURRENT TRENDS IN MIGRATION PROCESSES IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

The aim of the article is to identify current trends in the development of migration processes in the European Union, analyze the main factors influencing the scale and nature of migration.

The study used a range of methods, including statistical analysis to assess the dynamics of migration flows, a comparative method to study the migration policies of individual EU member states, and a systematic analysis method to determine the interrelationships between economic, social and political factors of migration. In addition, a qualitative approach was applied to the analysis of EU strategic documents in the field of migration.

The results of the study are as follows. In the period 2010-2025, migration processes in the EU underwent significant changes. Armed conflicts, economic inequality, demographic ageing, and the need for labor in certain sectors of the economy remain the main factors affecting migration.

The European Union, faced with large-scale challenges, has stepped up efforts to reform its migration and asylum policies. New tools have been introduced to distribute refugees among member states, external border control has been strengthened, and cooperation with countries of origin and transit has been enhanced. At the same time, not all initiatives have been implemented successfully due to disagreements between member states, especially on issues of solidarity and responsibility.

The theoretical significance of the study lies in the identification of key trends in the transformation of the European migration space, the model of interaction between supranational and national levels of government, as well as in the

identification of patterns that determine the effectiveness of migration policy implementation.

The practical significance lies in the possibility of using the results of the study to develop national migration management strategies, forecast migration risks, improve the effectiveness of integration programs, and optimize mechanisms for burden-sharing between EU member states.

Prospects for further research include an in-depth analysis of the long-term socio-economic consequences of mass migration for host countries, an assessment of the effectiveness of integration programs, a study of the impact of migration policy on Euroscepticism, and an analysis of the role of digital platforms and artificial intelligence in managing migration processes.

Keywords: migration, European Union, refugees, labor migration, integration, migration policy, demographic challenges.

JEL classification: F220, E 24.

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлюється тим, що в умовах асиметричності проявів ефектів глобалізаційних процесів, зростання політичної напруженості між державами, збройних конфліктів та економічних криз мобільність населення у різних регіонах світу значно зростає. На тлі суперечливих політичних і економічних перетворень у світі і загострення міжнародних відносин, країни ЄС залишаються одними з головних центрів тяжіння легальних і нелегальних міграційних потоків, оскільки ЄС виступає у ролі безпечного, економічно привабливого простору, що відкриває можливості для кращого життя, захисту прав і свобод, реалізації професійного потенціалу. Особливої гостроти проблематика розвитку міграційних процесів у ЄС набула після 2015 р. – періоду, що увійшов в історію як «міграційна криза». Масовий притік біженців із Сирії, Афганістану, Іраку та країн Північної Африки продемонстрував неготовність ЄС до ефективного управління великими міграційними хвилями. Внаслідок цього актуалізувалася проблема необхідності реформування Спільної європейської системи надання притулку (CEAS), перегляду механізмів перерозподілу біженців, зміцнення контролю зовнішніх кордонів та укладання нових міграційних угод з країнами походження і транзиту [1]. Починаючи з 2022 р., ситуація набула ще більшої складності через початок повномасштабної війни РФ проти України. Протягом перших місяців конфлікту понад 8 мільйонів українців були змушені залишити свої домівки й податися до країн Європейського Союзу в пошуках тимчасового захисту [2]. Міграція стала предметом активних політичних дискусій всередині країн-членів ЄС. Зростання популярності ультраправих політичних сил, посилення популістичної та антиміграційної риторики та недовіра до інституцій ЄС впливають на формування національних політик та ускладнюють ухвалення колективних рішень. З іншого боку, демографічна ситуація в багатьох європейських країнах свідчить про стрімке старіння населення, що загрожує довготривалою нестачею робочої сили та скороченням активного економічного населення. Особливої уваги потребує питання ефективності впроваджених політик, а також вивчення регіональних відмінностей в інтеграційних практиках і рівні сприйняття мігрантів у різних країнах-членах. Невід'ємним елементом дослідження є також вивчення впливу зовнішніх факторів – військових конфліктів, економічних криз – на інтенсивність і напрямки міграції до ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міграційні процеси в країнах Європейського Союзу є складним і багатовимірним явищем, яке охоплює економічні, соціальні, політичні та безпекові аспекти. З огляду на зростаючу динаміку переміщення населення та зміну підходів до міграційної політики, сучасні дослідження активно зосереджуються на вивченні як теоретичних основ, так і практичних механізмів регулювання міграції в ЄС. У роботах С. Кастлса [3] та С. Цегей [4] обґрунтовано теоретичні підходи до аналізу міграційних потоків, зокрема через призму глобальних соціально-економічних трансформацій. Де Хаас Г. розвиває концепцію «міграційного переходу», яка пояснює закономірності міграції в контексті модернізації країн-донора та країн-реципієнта [5]. С. Каррера у своїх працях акцентує увагу на взаємозв'язку між міграційною політикою, безпековими викликами та правами людини в ЄС [6]. А. Тріантофіллу аналізує міжкультурний діалог і політику інтеграції мігрантів, зосереджуючись на соціальній адаптації та ролі освіти [7]. У свою чергу, А. Фавелл досліджує внутрішньоевропейську міграцію, звертаючи увагу на проблеми реалізації свободи пересування, особливо в умовах посилення національних обмежень [8]. Вітчизняні науковці також піднімали питання щодо різних аспектів міграційних процесів у ЄС, зокрема стосовно змін у трудових міграційних потоках на європейських теренах внаслідок Brexit [9], нарощування масштабів «відтоку інтелекту» та висококваліфікованих спеціалістів з огляду на релокацію вітчизняних підприємств в ЄС в умовах війни [10]. Роботи українських вчених Є. Білошицького, О. Дручека, О. Ярої, І. Глобенко, Є. Хилої [11-13] віддзеркалюють зростання уваги вітчизняних вчених до загальноєвропейських проблем у контексті євроінтеграційних процесів в Україні. Практичний вимір міграційної політики ЄС активно висвітлюється у звітах міжнародних організацій IOM, UNHCR та Frontex.

Попри достатньо активний аналіз зарубіжними та вітчизняними дослідниками проблематики міграції в ЄС, ураховуючи нинішній високий рівень турбулентності європейського політико-економічного простору в умовах гострих геополітичних конфліктів, більш поглибленого та всебічного огляду потребують новітні тренди у сфері зовнішньої міграції до країн ЄС та рефлексії регуляторних органів провідних держав-реципієнтів стосовно нових викликів та трансформацій.

Метою дослідження є виявлення сучасних

тенденцій розвитку міграційних процесів у країнах Європейського Союзу, аналіз основних факторів, що впливають на масштаби та характер міграції, а також прогнозування майбутнього стану міграційних процесів в ЄС.

Досягнення поставленої мети потребує залучення релевантного для обраної теми аналітичного інструментарію. Зазначене обумовило активне використання статистичного аналізу - для оцінки динаміки міграційних потоків, компаративного методу - для розкриття трансформацій концепту міграційної політики окремих країн-членів ЄС, методу системного аналізу - для визначення взаємозв'язків між економічними, соціальними та політичними чинниками міграції, процесного підходу - для оцінки регуляторних рефлексій на рівні ЄС як співтовариства та окремих його членів, що є

осередком міграційних центрів із відповідними для них наслідками.

Виклад основних результатів дослідження. У останнє десятиліття абсолютна кількість мігрантів у Європейському Союзі значно зросла. Якщо у 2010 р. загальна кількість іммігрантів становила 43,7 мільйони, то до 2023 р. цей показник зріс до 53,9 мільйонів. Це зростання не мало тенденції до лінійного зростання і супроводжувалося значними коливаннями. Пікові значення спостерігалися у 2015-2016 рр. під час міграційної кризи, пов'язаної із напливом біженців, переважно з країн Близького Сходу та Африки. Різке зростання імміграції зафіксовано у 2022 р. у зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ в Україну, що призвело до масового переміщення українських громадян до країн ЄС (рис. 1).

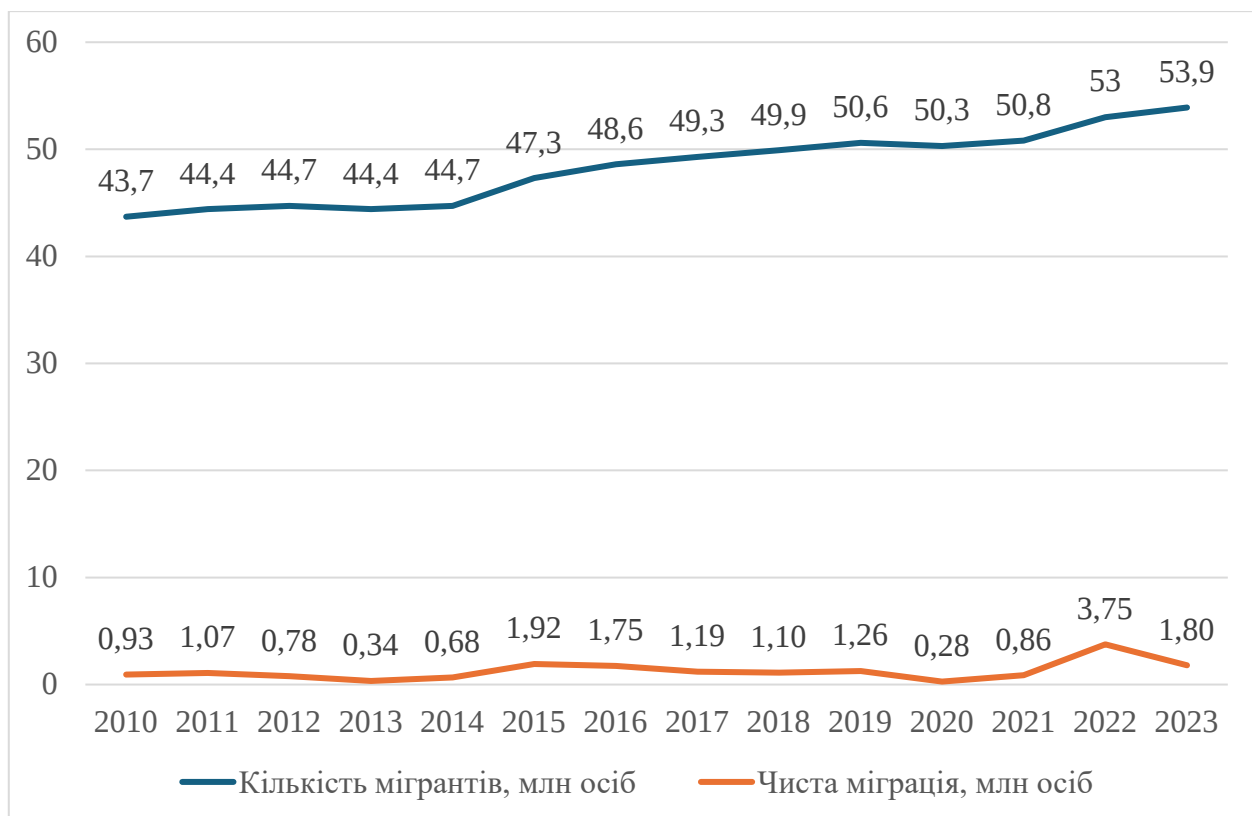

Рис. 1. Кількість мігрантів у країнах Європейського Союзу у 2010-2023 рр., млн. осіб.

Джерело: складено авторами на основі [2].

На Рис. 1 зображено лінію тренду, що відображає показник чистої міграції – різницю між кількістю мігрантів, що прибувають до країн ЄС та кількістю мігрантів, що вибувають з них. Зазначений показник є достатньо варіативним та зазнавав значних змін протягом досліджуваного періоду. Після відносно високих показників на початку десятиліття, спостерігалось зниження у 2012-2013 рр., що частково пов'язано з наслідками економічної кризи єврозони. З 2022 р. чиста міграція знову різко зросла, сягнувши найвищого показника за весь досліджуваний період – 3 млн 754 тис. осіб. Це значною мірою пояснюється прибуттям великої кількості біженців з України, які отримали тимчасовий захист у країнах ЄС [1].

Зміни в географії міграційних потоків також є важливою характеристикою досліджуваного періоду. Традиційно, країни Південної та Західної Європи, такі як Німеччина, Франція, Італія та Іспанія, залишаються основними центрами притягання мігрантів. Однак, міграційна криза 2015-2016 років призвела до збільшення міграційного тиску на країни Центральної та Східної Європи, зокрема на Швецію та Австрію. Після початку війни в Україні, значна кількість біженців знайшла притулок у сусідніх країнах ЄС, таких як Польща, Чехія, Словаччина та Румунія, а також у Німеччині. У табл. 1 відображено динаміку частки мігрантів та біженців у загальному населенні окремих країн ЄС у 2010–2023 рр.

Таблиця 1

Частка мігрантів та біженців у загальному населенні окремих країн ЄС в 2010–2023 рр., %.

Країна	2010 р.	2015 р.	2020 р.	2023 р.
Люксембург	42,0	44,5	47,3	48,7
Австрія	15,1	16,7	18,2	19,3
Швеція	14,3	16,0	18,7	19,5
Німеччина	11,6	13,5	15,7	16,5
Іспанія	12,2	13,8	14,4	15,1
Італія	8,0	8,8	9,2	9,4
Франція	10,7	11,8	12,5	12,9
Нідерланди	11,1	12,1	13,7	14,3
Чехія	4,0	5,0	6,0	6,5

Джерело: складено авторами на основі [2].

Найвищі показники традиційно спостерігаються у Люксембурзі (з 42% у 2010 р. до 48,7% у 2023 р.), що пояснюється високим рівнем доходів та відкритістю ринку праці. Суттєве зростання міграційної присутності спостерігається також в Австрії, Німеччині та Швеції, де частка мігрантів зросла на 3–5 п.п. Натомість країни з нижчим рівнем середнього доходу, зокрема Чехія, продемонстрували незначне зростання, залишаючись менш привабливими для зовнішніх міграційних потоків. Таким чином, простежується чіткий зв'язок між економічними факторами — зокрема рівнем

доходів, можливостями зайнятості та якістю соціального забезпечення — і динамікою зростання частки мігрантів. Економічно розвинуті країни ЄС продовжують відігравати роль головних центрів тяжіння для мігрантів і біженців, що посилює навантаження на їхні соціальні системи, але водночас підтримує демографічну та економічну стабільність.

Структура міграційних потоків за країнами походження в ЄС на момент 2023 р. демонструє зростання внутрішньої мобільності серед країн-членів та зовнішньої міграції з третіх країн (рис. 2)

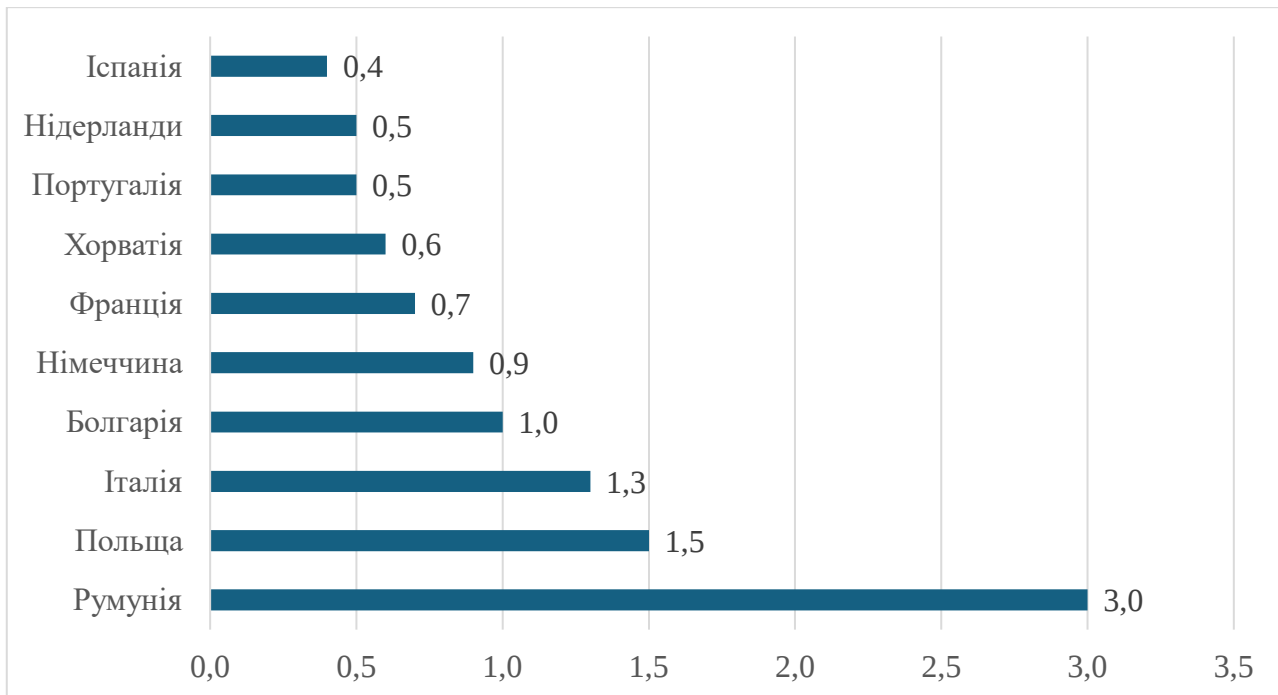

Рис. 2. Країни-члени ЄС із найбільшою кількістю мігрантів у інших країнах ЄС, млн осіб.

Джерело: складено авторами на основі [2].

Внутрішньоєвропейська міграція характеризується значною мобільністю громадян з країн Центральної та Східної Європи: Румунія, Польща, Болгарія та Хорватія, які шукають кращі економічні можливості в Західній Європі [8]. Ці тенденції зумовлені економічними факторами, включаючи пошук кращих умов праці та

життя.

Зовнішня міграція до ЄС залишається значною, зокрема за рахунок біженців з країн Близького Сходу, Північної Африки та Латинської Америки. У 2024 році кількість заяв на надання притулку в ЄС зросла на 15% порівняно з попереднім роком, досягнувши близько 1

мільйона заяв. Основними країнами походження мігрантів були Сирія, Афганістан, Венесуела, Колумбія та Україна. Німеччина залишалася основною країною призначення, приймаючи чверть усіх мігрантів. Українська міграція до ЄС, спричинена війною, також залишається значною. Станом на кінець 2024 р. в ЄС перебувало понад 4,1 млн українських біженців, з яких найбільше в Німеччині, Польщі та Чехії. Незважаючи на те, що кількість нових заяв від українців зменшилася порівняно з попередніми роками, загальна чисельність українських біженців в ЄС зростає.

Питання міграції напряму пов'язане із демографічними проблемами європейського співтовариства. Аналіз демографічної піраміди на основі даних статистики свідчить про суттєві відмінності у віковій структурі між корінним та іноземним населенням. Зокрема, серед осіб віком до 40 років частка іноземного населення є помітно вищою, що зумовлено переважанням молодих мігрантів працездатного віку, а також наявністю їхніх дітей. У вікових групах старше 60 років переважає частка корінного населення, що відображає загальноєвропейську тенденцію до старіння місцевого населення. Форма вікової піраміди корінного населення є типовою для демографічно старіючих суспільств: вона звужується донизу та розширюється у верхній частині. Натомість іноземне населення демонструє більш збалансовану структуру, з вираженим домінуванням у віковому сегменті 20–50 років. Окрім цього, в обох групах наявна гендерна асиметрія у старших вікових групах, що виявляється у переважанні жінок, що є наслідком вищої середньої тривалості життя жінок у ЄС.

Узагальнення даних статистики дозволяє окреслити такі ключові тенденції у розвитку міграційних процесів:

- ✓ інтенсифікація зовнішньої міграції, особливо з країн Близького Сходу, Північної та Субсахарської Африки, значною мірою внаслідок збройних конфліктів, політичної нестабільності та кліматичних змін;
- ✓ перманентне зростання кількості осіб, що шукають захисту, включаючи біженців, шукачів притулку та осіб, що користуються тимчасовим захистом (зокрема, з України після 2022 р.);
- ✓ посилення внутрішньої мобільності між країнами-членами ЄС, що сприяє перерозподілу робочої сили та зменшенню дисбалансів на ринку праці;
- ✓ зміна демографічного профілю мігрантів, зокрема збільшення частки молодого працездатного населення серед прибулих осіб [13].

На основі аналізу тенденцій міграційних процесів у країнах ЄС можна стверджувати, що міграція має подвійний характер: з одного боку, вона є викликом для соціальної стабільності, інфраструктури та політичної єдності, а з іншого — виступає як джерело демографічного й економічного оновлення.

Упродовж останніх років міграційна політика ЄС зазнає суттєвих змін, зумовлених новими демографічними викликами, безпековими загрозами, а також хвилями вимушеної та економічної міграції. Однією з ключових тенденцій стало переосмислення підходів до легальної міграції з урахуванням дефіциту робочої

сили в окремих секторах економіки країн-членів Європейського Союзу. З цією метою планується реформування нормативно-правової бази, що регулює механізми залучення мігрантів, зокрема шляхом впровадження програм приватного спонсорства. Ці програми дозволяють окремим громадянам, громадам або організаціям безпосередньо брати участь у переселенні біженців і підтримувати їхню інтеграцію в освітні та професійні структури країни перебування. Внаслідок цього біженці можуть швидше вийти на ринок праці, що з одного боку відповідає потребам економіки, а з іншого — сприяє їхній соціальній адаптації [8].

У 2024 р. запустилася Європейська інформаційна та авторизаційна система для подорожей (ETIAS), розроблена з метою посилення контролю на зовнішніх кордонах ЄС. Суть цього нововведення полягає у наступних положеннях: попередня перевірка туристів, які мають намір в'їхати до Шенгенської зони без візи; виявлення потенційних загроз для безпеки; протидія незаконній міграції.

Окрему роль у трансформації міграційної політики відіграла криза, викликана повномасштабною війною в Україні. Від початку збройної агресії РФ проти України ЄС застосував механізм тимчасового захисту, надаючи українцям право на проживання, доступ до праці, медицини та освіти без необхідності проходження стандартної процедури отримання притулку. Такий підхід вважається безпрецедентним прикладом солідарності та швидкої реакції на міграційну кризу. Проте тимчасовий характер цього статусу викликає у частини переміщених осіб бажання подати заяву на отримання притулку, що ускладнює роботу національних міграційних структур. У зв'язку з цим важливим аспектом стало розширення повноважень та можливостей Агентства ЄС з питань притулку (EUAA), яке нині забезпечує технічну підтримку у сфері обробки заяв, організації прийому біженців та координації дій між державами-членами.

Нинішні виклики також зумовили посилення уваги до процесів інтеграції та натуралізації мігрантів у країнах ЄС. Політика інтеграції передбачає не лише надання базових прав, а й активне залучення іноземців до суспільного життя, що має сприяти формуванню нової європейської ідентичності та зміцненню соціальної згуртованості. У деяких країнах розглядаються ініціативи щодо спрощення процедур набуття громадянства, що розглядається як засіб зменшення частки іноземного населення, яке не має політичних прав, а також як механізм довгострокового укорінення новоприбулих осіб у структурах європейського суспільства [14].

Висновки. Аналіз сучасних тенденцій розвитку міграційних процесів у країнах Європейського Союзу свідчить про значні зміни, спричинені збройними конфліктами, економічною нерівністю та демографічним старінням. Відзначається зростання кількості біженців, зокрема через війну в Україні, що призвело до масового переміщення населення до країн Центральної та Західної Європи. Незважаючи на зусилля ЄС щодо реформи міграційної політики, існують суттєві розбіжності між країнами-членами щодо розподілу

відповідальності, що ускладнює реалізацію єдиного підходу. Зростання популярності популістської анти-міграційної риторики та ультраправих сил впливає на політичний клімат і ставить під загрозу соціальну стабільність. Негативні демографічні зміни, як то старіння населення та дефіцит робочої сили – вказують на необхідність залучення мігрантів для підтримки економічного зростання. Однак недостатній рівень інтеграції

мігрантів та навантаження на соціальні системи залишаються серйозними викликами.

Перспективи подальших досліджень включають в себе поглиблений аналіз довгострокових соціально-економічних наслідків міграції, оцінку ефективності інтеграційних програм, а також оцінку потенціалу цифрових технологій в управлінні міграційними процесами.

Список використаних джерел:

1. Migration and asylum in Europe – 2024 edition. Interactive publications. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/migration-2024>.
2. Database. Migration. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/popul?lang=en&subtheme=migr&display=list&sort=category>.
3. Castles, S. (2016). Understanding global migration: a social transformation perspective. In: An anthology of migration and social transformation: European perspectives. Publisher: Springer, Pp. 19–41. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-23666-7>.
4. Tsegay, S.M. (2023). International Migration: Definition, Causes and Effects. *Genealogy*, № 7(3). P. 61. DOI: <https://doi.org/10.3390/genealogy7030061>.
5. de Haas H. (2021). A theory of migration: the aspirations-capabilities framework. *Comparative Migration Studies*, № 9. Article 8. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40878-020-00210-4>.
6. Carrera, S., & Shabbir, A. (2024). Humanising EU migration policy. Centre for European Policy Studies. URL: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/humanising-eu-migration-policy/>.
7. Triandafyllidou, A. (2022). Migration and the pandemic emergency. In: Routledge handbook of immigration and refugee studies. 2nd Edition. Routledge, 498 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003194316>.
8. Favell, A. (2008). Eurostars and Eurocities. Free movement and mobility in an integrating Europe. Blackwell Publishing, 279 p. DOI: <https://doi.org/10.4000/belgeo.8179>.
9. Кудирко Л., Коберник М. (2023). Вихід Великої Британії з ЄС: наслідки, ризики, можливості. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону, Вип. 1. № 19. С. 69-78. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.69-78>.
10. Кудирко Л., Обозний В.В. (2024). Релокація українського бізнесу в умовах війни з рф. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону, Вип. 2. № 20. С. 120-130. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.120-130>.
11. Білошицький С. (2014). Міграційні процеси у провідних країнах ЄС: соціокультурні трансформації та політичні наслідки. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, Вип. 4-5. С. 328-340. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2014_4-5_23.
12. Дручек О., Яра О., Глобенко І. (2024). Міграційні процеси та міграційна політика у державах-членах ЄС: історія, сучасні тенденції правового регулювання. Право та державне управління, Вип. 2. С. 299–307. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.39>.
13. Хила Є.П. (2024). Міграційні процеси в Європейському Союзі у контексті демографічних змін. Економіка та суспільство, Вип. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-154>.
14. Carrera, S. et al. (2015). The EU response to the refugee crisis: taking stock and setting policy priorities. Centre for European Policy Studies. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2715460.

References:

1. Migration and asylum in Europe – 2024 edition. Interactive publications. Eurostat. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/migration-2024>. [in English].
2. Database. Migration. Eurostat. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/popul?lang=en&subtheme=migr&display=list&sort=category>. [in English].
3. Castles, S. (2016). Understanding global migration: a social transformation perspective. In: An anthology of migration and social transformation: European perspectives. Publisher: Springer, Pp. 19–41. Retrieved from: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-23666-7>. [in English].
4. Tsegay, S.M. (2023). International Migration: Definition, Causes and Effects. *Genealogy*, № 7(3). P. 61. DOI: <https://doi.org/10.3390/genealogy7030061>. [in English].
5. de Haas H. (2021). A theory of migration: the aspirations-capabilities framework. *Comparative Migration Studies*, № 9. Article 8. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40878-020-00210-4>. [in English].
6. Carrera, S., & Shabbir, A. (2024). Humanising EU migration policy. Centre for European Policy Studies. Retrieved from: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/humanising-eu-migration-policy/>. [in English].
7. Triandafyllidou, A. (2022). Migration and the pandemic emergency. In: Routledge handbook of immigration

and refugee studies. 2nd Edition. Routledge, 498 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003194316>. [in English].

8. Favell, A. (2008). Eurostars and Eurocities. Free movement and mobility in an integrating Europe. Blackwell Publishing, 279 p. DOI: <https://doi.org/10.4000/belgeo.8179>. [in English].

9. Kudyрко L., & Kobernyk M. (2023). Vykhid Velykoi Brytanii z YeS: naslidky, ryzyky, mozhlyvosti [Brexit: Consequences, Risks, Opportunities]. Current problems of economic development of the region, No. 19. Pp. 69-78. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.69-78>. [in Ukrainian].

10. Kudyрко L., & Oboznyi V. (2024). Relokatsiia ukrainskoho biznesu v umovakh viiny z rf [Relocation of Ukrainian business in the conditions of war with Russia]. Current problems of economic development of the region, No. 20. Vol. 2. Pp. 120-130. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.120-130>. [in Ukrainian].

11. Biloshytskyi, S. (2014). Mihratsiini protsesy u providnykh kranakh YeS: sotsiokulturni transformatsii ta politychni naslidky [Migration processes in the leading EU countries: socio-cultural transformations and political consequences]. Scientific notes of the I.F. Kuras Institute of Political and Ethno-National Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, No. 4-5. Pp. 328-340. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2014_4-5_23. [in Ukrainian].

12. Druchek, O., Yara, O., & Hlobenko, I. (2024). Mihratsiini protsesy ta mihratsiina polityka u derzhavakh-chlenakh YeS: istoriia, suchasni tendentsii pravovoho rehuliuвання [Migration processes and migration policy in the EU Member States: history, current trends in legal regulation]. Law and public administration, No. 2. Pp. 299–307. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.39>. [in Ukrainian].

13. Khyly, Ye. (2024). Mihratsiini protsesy v Yevropeiskomu Soiuzi u konteksti demohrafichnykh zmin [Migration processes in the European Union in the context of demographic changes]. Economy and society, Vol. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-154>. [in Ukrainian].

14. Carrera, S. et al. (2015). The EU response to the refugee crisis: taking stock and setting policy priorities. Centre for European Policy Studies. Retrieved from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2715460. [in English].